13 Αυγούστου 490 π.Χ.

Η μάχη στον Μαραθώ να

Η πτώση της τυραννίας στην Αθήνα και το στέριωμα μιας καινούριας μορφής πολιτεύματος επισφραγίστηκαν οριστικά το 508 π.Χ. Απερίσπαστοι οι Αθηναίοι προχώρησαν στην οικοδόμηση των νέων θεσμών που ο εισηγητής τους Κλεισθένης ονόμασε Δημοκρατία. Ο πρώην τύραννος, Ιππίας, βρήκε καταφύγιο στην αυλή του Δαρείου. Εκεί, σε κάθε ευκαιρία, πίεζε τον Μεγάλο Βασιλιά των Περσών να εκστρατεύσει στην Αθήνα και να τον αποκαταστήσει στην εξουσία. Τα γεγονότα, όμως, δεν τον βοηθούσαν. Η επανάσταση των Ιώνων απασχόλησε τον Δαρείο έξι χρόνια ώσπου να την καταστείλει, στα 494 π.Χ. Χρειάστηκε άλλα δυο χρόνια να ετοιμαστεί και, το 492 π.Χ., έστειλε τον γαμπρό του Μαρδόνιο να κατακτήσει την Ελλάδα. Αφορμή, η βοήθεια που πρόσφεραν στους Ίωνες επαναστάτες η Ερέτρια με πέντε πλοία και η Αθήνα με είκοσι.

Ο στρατός του Μαρδόνιου πεζοπορούσε από τη Μ.Ασία ως τη Μακεδονία, περνώντας από τη Θράκη όπου οι Βρύγες του έκαναν μεγάλη ζημιά. Ο στόλος ερχόταν, πλέοντας παραλιακά. Περιπλέοντας τον Άθω, συνάντησε μεγάλη θαλασσοταραχή και τσακίστηκε. Η εκστρατεία τέλειωσε άδοξα κι ο Μαρδόνιος γύρισε πίσω. Ο Δαρείος ξεκίνησε νέα προσπάθεια. Το καλοκαίρι του 490 π.Χ., έστειλε πάλι στρατό εναντίον των Ελλήνων. Αρχηγοί ο Δάτις και ο Αρταφέρνης. Μαζί τους και ο Ιππίας που σκόπευε να χτυπήσει και από μέσα τη νεαρή αθηναϊκή δημοκρατία, με επανάσταση των οπαδών του. Αυτή τη φορά, έφτασαν από τη θάλασσα διαπλέοντας τον Αιγαίο, πήραν τη δημοκρατική Νάξο, κυρίευσαν την Κάρυστο και πολιόρκησαν την Ερέτρια που άντεξε έξι μέρες. Κατακτήθηκε με προδοσία και παραδόθηκε στις φλόγες. Έπειτα, οι Πέρσες πέρασαν στην απέναντι παραλία και βγήκαν στην πεδιάδα του Μαραθώνα.

Ο περσικός στρατός ειπώθηκε πως έφτανε τους 100 και τους 600.000 άντρες. Αριθμός υπερβολικός για να μεταφερθεί με πλοία της εποχής. Υπολογισμοί με βάση την χωρητικότητα των καραβιών τους κατεβάζουν στους 30.000 και με βάση την παράταξη στη μάχη σε 44.000. Απέναντί τους, οι Αθηναίοι παρέταξαν 10.000 οπλίτες και 8.000 ελαφρά οπλισμένους. Μαζί τους παρατάχτηκαν και χίλιοι Πλαταιείς.

Ένας Αθηναίος κήρυκας, ο Φειδιππίδης, στάλθηκε στη Σπάρτη για να ζητήσει βοήθεια. Έκανε την απόσταση (περίπου 219 χλμ.), σε δυο μέρες. Οι Σπαρτιάτες επικαλέστηκαν κάποιες θρησκευτικές γιορτές και καθυστέρησαν. Όταν έφτασαν, η μάχη είχε τελειώσει.

Οι μέρες περνούσαν στον Μαραθώνα, δίχως κάτι το σημαντικό. Ο Αθηναίος στρατηγός Μιλτιάδης φοβόταν το περσικό ιππικό. Οπαδοί του Ιππία το πρόφτασαν στους Πέρσες που σκέφτηκαν να φορτώσουν το ιππικό στα πλοία, να πάνε στο Φάληρο και να το βγάλουν, εκεί, ενώ ταυτόχρονα θα ξεσπούσε κίνημα των φιλοτυραννικών. Ίωνες σκλάβοι κωπηλάτες ειδοποίησαν τους Αθηναίους με φωτεινά σήματα. Για τον Μιλτιάδη, η ώρα της δράσης είχε φτάσει: Ήταν 13 Αυγούστου (κατ' άλλους, 12 Σεπτεμβρίου) του 490 π.Χ.

Η επίθεση των Ελλήνων αιφνιδίασε τους Πέρσες. Με ενισχυμένα άκρα και αδύνατο κέντρο, ο Μιλτιάδης κατάφερε να απλώσει τους άνδρες σε όλο το πλάτος του μετώπου. Με ενισχυμένο κέντρο κι αδύνατα άκρα, οι Πέρσες προχώρησαν στη μέση του μετώπου κι άρχισαν να υποχωρούν στα πλάγια, κινδυνεύοντας να κυκλωθούν και να αποκοπούν από τη θάλασσα. Υποχώρησαν άτακτα και κατασφάχτηκαν. Πάνω από 6.000 Πέρσες σκοτώθηκαν, ενώ οι ελληνικές απώλειες ήταν 192 νεκροί. Ήταν 13 Αυγούστου του 490 π.Χ.

Ένας οπλίτης ανέλαβε να φέρει το μήνυμα της νίκης στην Αθήνα. Ξεκίνησε με τα όπλα του κι έκανε τη διαδρομή τρέχοντας. Όταν έφτασε στο άστυ, αναφώνησε «Νενικήκαμεν» κι έπεσε νεκρός. Η μεταγενέστερη παράδοση τον θέλει να περνά από ένα σημείο όπου χωρικοί του φώναζαν «Σταμάτα! Σταμάτα!», για να μάθουν το αποτέλεσμα της μάχης. Έτσι, η περιοχή, κατά την παράδοση, ονομάστηκε Σταμάτα. Σε άλλο σημείο, ο πρώτος μαραθωνοδρόμος κοντοστάθηκε ν' ανασάνει καθώς κόντεψε να του βγει η ψυχή. Η περιοχή, κατά την ίδια παράδοση, ονομάστηκε Ψυχικό.

Στον Μαραθώνα, ο Μιλτιάδης άφησε τον Αριστείδη να φυλάει τα λάφυρα, πήρε τους υπόλοιπους άντρες και, με γοργή πορεία, πήγε στο Φάληρο και παρατάχτηκε. Όταν έφτασαν με τον στόλο τους οι Πέρσες και είδαν τους Αθηναίους να τους περιμένουν, προτίμησαν να φύγουν και να γυρίσουν στην Περσία.

Ο Ιππίας έφυγε στη Λήμνο όπου και πέθανε. Ο Δαρείος δεν το έβαλε κάτω. Πεισμωμένος από την ήττα, ανάθεσε στον δούλο που το ξύπναγε, να του λέει κάθε πρωί: «Μέμνησο των Αθηναίων». Πέθανε προτού προλάβει να εκδικηθεί.

1521: Μετά από τρίμηνη πολιορκία, ο Ισπανός κατακτητής Χερνάντο Κορτές, κυριεύει και καταστρέφει την πόλη των Αζτέκων, όπου σήμερα είναι χτισμένη η πόλη του το Μεξικού.

1624: Ο Καρδινάλιος Ρισελιέ διορίζεται από τον Λουδοβίκο ΙΓ', πρωθυπουργός της Γαλλίας.

1792: Οι Γάλλοι επαναστάτες φυλακίζουν τα μέλη της βασιλικής οικογένειας, μετά την αποκάλυψη ότι συνωμοτούσαν με ξένες αυλές.

1826:Ο Κιουταχής ανακαταλαμβάνει την Αθήνα κι αρχίζει την πολιορκία της Ακρόπολης.

1868: Σειρά σεισμών στο Περού και το Εκουαντόρ σκοτώνει 25.000 άτομα.

1871: Γεννιέται ο Γερμανός πολιτικός, Καρλ Λίμπνεχτ. Αντίθετος με την εμπλοκή της Γερμανίας στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, ήταν ιδρυτής μαζί με την Ρόζα Λούξεμπουργκ της μαρξιστικής οργάνωσης «Σπάρτακος». Και οι δυο τους δολοφονήθηκαν στις 15 Ιανουαρίου 1919.

1913: Γεννιέται ο Μιχάλης Μούσκος, μετέπειτα αρχιεπίσκοπος Μακάριος (1950). Εξορίστηκε από τους Άγγλους στις Σεϋχέλλες το 1956, κλήθηκε να υπογράψει τις συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου και εκλέχτηκε πρώτος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1959, επανεκλέχτηκε το 1968, ανατράπηκε με το πραξικόπημα του 1974 και επανήλθε μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στην Ελλάδα. Πέθανε από καρδιακή προσβολή στις 3 Αυγούστου 1977.

1923: Ο Μουσταφά Κεμάλ, μετέπειτα Ατατούρκ, εκλέγεται πρόεδρος της Τουρκίας.

1926: Γεννιέται ο Φιντέλ Κάστρο, Κουβανός επαναστάτης που το 1959 ανέτρεψε τον δικτάτορα Μπατίστα και εγκατέστησε κομμουνιστικό καθεστώς στην πατρίδα του.

1961: Αρχίζει ο αποκλεισμός του Δυτικού Βερολίνου από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας.

1968: Ο Αλέκος Παναγούλης προσπαθεί να ανατινάξει το αυτοκίνητο με τον δικτάτορα, Γεώργιο Παπαδόπουλο, αλλά αστοχεί.

2001: Μόλις πέντε μήνες μετά την πρώτη σύγκρουση Αλβανών ανταρτών με άνδρες του ΝΑΤΟ στη μεθόριο του κράτους των Σκοπίων με τη Νότια Σερβία (στις 7 Μαρτίου και ενώ ακολούθησαν αιματηρές συγκρούσεις με δυνάμεις του κράτους των Σκοπίων), υπογράφεται συμφωνία ανάμεσα στον πρωθυπουργό και τους ηγέτες των «αλβανικών» κομμάτων της ΠΓΔΜ, με την οποία αναγνωρίζεται η ισότιμη ύπαρξη δύο εθνοτήτων (Σλάβων και Αλβανών) και δύο επίσημων γλωσσών. Η συμφωνία ανοίγει τον δρόμο για τον αφοπλισμό των ανταρτών.

Η 13η Αυγούστου στον πολιτισμό

13 Αυγούστου 1888

Ο Τζον Λότζι Μπερντ

Το 1923, μετέδωσε εικόνες αντικειμένων. Το 1925, μετέδωσε εικόνες ανθρώπων. Το 1926, μετέδωσε εικόνες ανθρώπων σε κίνηση. Η τηλεόραση είχε γεννηθεί. Δημιουργός της ο Τζον Λότζι Μπερντ, γεννημένος στις 13 Αυγούστου 1888, στη Σκοτία. Είχε σπουδάσει στο πανεπιστήμιο της Γλασκόβης αλλά την επίδειξη της μετάδοσης κινούμενης εικόνας την έκανε στο Βασιλικό Ίδρυμα του Λονδίνου. Οι Γερμανοί ήταν που τον πλησίασαν και του παρείχαν τα απαραίτητα για να αναπτύξει τις τηλεοπτικές υπηρεσίες. Η τηλεόραση ξεκίνησε τις μεταδόσεις της στα 1929. Το σύστημα που ακολουθούσε, ανταγωνιζόταν με τη Μαρκόνι Ελέκτρικ και την βιομηχανία Μιούζικαλ. Το BBC επέλεξε την Μαρκόνι. Ο Τζον Λότζι Μπερντ απάντησε με τη δημιουργία της έγχρωμης τηλεόρασης. Οι έρευνές του διακόπηκαν με τον θάνατό του, στις 14 Ιουνίου 1946.

1818: Γεννιέται η Αμερικανίδα φεμινίστρια, Λούσι Στόουν, ιδρύτρια του αμερικανικού Σωματείου Γυναικών Σουφραζέτων.

1826: Πεθαίνει ο Ρενέ Λάενεκ, Γάλλος γιατρός κι εφευρέτης του στηθοσκοπίου.

1876: Εγκαινιάζεται το 1460 θέσεων Λυρικό Θέατρο στο Μπάιροϊτ της Βαυαρίας, σχεδιασμένο από τον Ρίχαρντ Βάγκνερ για να φιλοξενήσει την τετραλογία του, «Το δαχτυλίδι των Νιμπελούγκεν».

1899: Γεννιέται στην Αγγλία ο σερ Άλφρεντ Τζόζεφ Χίτσκοκ, χολιγουντιανός σκηνοθέτης. Μερικά από τα κλασσικά έργα του είναι «Τα 39 σκαλοπάτια», η «Ψυχώ» και τα «Πουλιά». Πέθανε στις 29 Απριλίου 1980.

1912: Πεθαίνει ο Ζίλ Μασενέ, Γάλλος συνθέτης της όπερας «Μανόν». Γεννήθηκε στις 12 Μαΐου 1842.

1946: Πεθαίνει ο συγγραφέας Χ. Τζ. Ουέλς («Η μηχανή του χρόνου», «Ο πόλεμος των δύο κόσμων» κ.λπ.) συνιδρυτής του Εργατικού κόμματος της Αγγλίας. Είχε γεννηθεί στις 21 Σεπτεμβρίου 1866.

1996: Δεδομένα που μεταδίδονται από το μη επανδρωμένο διαστημόπλοιο «Γαλιλαίος» δείχνουν ότι μπορεί να υπήρξε νερό σε ένα από τα φεγγάρια του Δία, με αποτέλεσμα να δημιουργήθηκαν εκεί ατελείς μορφές ζωής.

2004: Με μια λιτή αλλά και εντυπωσιακή τελετή που ο κόσμος όλος υποδέχτηκε με διθυραμβικά σχόλια, ανοίγουν οι 28^{οι} Ολυμπιακοί αγώνες στην Αθήνα. Την ίδια ώρα, η ολυμπιακή εκεχειρία παραβιάζεται από αμερικανική επίθεση στη Σαμάρα του Ιράκ που προκαλεί εκατόμβη νεκρών και από επίθεση ανταρτών στο Μπουρούντι.

2009: Σε ηλικία 94 ετών, πεθαίνει ο Αμερικανός κιθαρίστας της τζαζ και εφευρέτης, εμπνευστής μεταξύ άλλων της ηλεκτρικής κιθάρας και της πολυκάναλης ηχογράφησης, Λες Πολ.

2014: Σε ηλικία 89 ετών, πεθαίνει η διάσημη Αμερικανίδα ηθοποιός Λορίν Μπακόλ (Μπέτι Τζόαν Περσκ), γνωστή με το προσωνύμιο «Το βλέμμα». Πιστή σύντροφος του Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ (από το 1945 οπότε παντρεύτηκαν ως τον θάνατό του το 1957) είχε γεννηθεί το 1924, πρωταγωνίστησε σε πάνω από τριάντα ταινίες ανάμεσα στις οποίες οι «Να έχεις και να μην έχεις»,
«Key Largo», «Ο μεγάλος ύπνος», «Σκοτεινό Πέρασμα», «Πώς να παντρευτείτε έναν εκατομμυριούχο» και «Εγκλημα στο Όριεν Εξπρές».

2017: Νικώντας την Κροατία 5 - 3 στα πέναλτι (κανονικός αγώνας 7 - 7) η εθνική νέων της Ελλάδας στην υδατοσφαίριση στέφεται παγκόσμια πρωταθλήτρια για δεύτερη φορά στην ιστορία της. Στα 1995, στην Γαλλία, και στα 2011, στην Κροατία, είχε κατακτήσει το ασημένιο μετάλλιο.